

Ministerie van Buitenlandse Zaken
T.a.v. Minister drs. F.C.G.M. Timmermans
Postbus 20061
2500 EB DEN HAAG
Nederland

Ref: Delen van inlichtingen met de veiligheidsdiensten van de Verenigde Staten

Datum: 27 maart 2014

Geachte Minister Timmermans,

Op 8 maart jongstleden berichtte het NRC dat uit documenten van de NSA bleek dat de AIVD en MIVD onder andere in Somalië nauw samenwerken met de Amerikaanse inlichtingendiensten.¹ Satellietshotels in het Friese Burum zouden met behulp van Amerikaanse technologie op het Nederlandse marineschip de HMS Rotterdam voor de kust van Somalië data over grondgebonden telecommunicatie verzamelen en deze vervolgens doorspelen naar de Verenigde Staten. Dit alles zou gebeuren met het oog op piraterijbestrijding, maar nu blijkt dat Amerika de inlichtingen gebruikte voor haar illegale droneprogramma in Somalië.

Zoals ook bericht in het NRC artikel vinden er in Somalië sinds 2011 geregeld Amerikaanse drone-aanvallen plaats. Aanvallen die voor een groot gedeelte worden gebaseerd op dergelijke telecommunicatiegegevens. Drone-aanvallen zijn internationaal erg omstreden. In Somalië worden ze gebruikt om mensen die verdacht worden van terroristische activiteiten te executeren – zonder eerlijk proces, zonder hard bewijs. Dit gaat ook regelmatig mis. Als gevolg van drone-aanvallen in Somalië, Pakistan en Jemen samen – alledrie landen waar de Verenigde Staten niet mee in oorlog is – vielen naar schatting 4161 slachtoffers, waarvan een kwart bevestigde burgerslachtoffers waren.² Dat zijn duizend onschuldige doden, bovenop de drie duizend die niet de mogelijkheid hadden zichzelf te verdedigen in een rechtbank.

Volgens de wet hebben de AIVD en MIVD de plicht om in de besluitvorming rondom het delen van inlichtingen met andere landen onder andere na te gaan of er sprake is van voldoende respect voor mensenrechten.³ Op dinsdag 11 maart publiceerde de commissie die toezicht houdt op beide organisaties, de Commissie van Toezicht inzake de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) hun rapport.

¹ 8 maart 2014, "Data uit Burum leiden naar piraten en terroristen", *NRC*. <http://www.nrc.nl/nieuws/2014/03/08/data-uit-burum-leiden-naar-piraten-en-terroristen/>

² "Get the data: drone wars", *The Bureau of Investigative Journalism*. <http://www.thebureauinvestigates.com/category/projects/drones/drones-graphs/>

³ Wet op Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten uit 2002, artikel 59. Verder toegelicht in: 12 augustus 2009, "Toezichtsrapport inzake de samenwerking van de AIVD met buitenlandse inlichtingen- en/of veiligheidsdiensten" (nr. 22a), *Commissie van Toezicht inzake de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten*. <http://www.ctivd.nl/?download=CTIVD%20rapport%2022a.pdf>

Daarin staat dat de AIVD en MIVD “er in grote mate op vertrouwen dat de desbetreffende buitenlandse diensten mensenrechten respecteren en handelen binnen de eigen nationale rechtgeving”, maar ook dat het “in het licht van de onthullingen van de afgelopen periode gewenst is om na te gaan of dit vertrouwen nog steeds terecht is”.⁴

Binnen nationale en internationale wetgeving heeft Nederland de plicht om er voor te zorgen dat zij niet bijdraagt aan mensenrechtenschendingen. Het leveren van inlichtingen aan een land dat dit vervolgens gebruikt voor activiteiten die mensenrechten schenden valt hier ook onder. Dit was eveneens het onderwerp van de aangenomen motie van Tweede Kamerlid Harry van Bommel van 27 november 2013.⁵ Deze vraag zal de komende jaren urgent blijven, denk bijvoorbeeld ook aan de missie in Mali waar Nederland inlichtingen zal vergaren. Ook hier speelt het interoperationaliteits vraagstuk. Hoe wordt informatie die via drones is vergaard, gedeeld met bondgenoten, en wat mag er met die informatie worden gedaan? Dit onderwerp is zeker niet nieuw. Reprieve en PAX vragen hier al langere tijd aandacht voor.⁶

Reprieve en PAX verzoeken u derhalve het volgende:

- Waarborg dat de AIVD en MIVD stoppen met het delen van inlichtingen met de Verenigde Staten zolang de kans bestaat dat deze worden gebruikt voor drone-aanvallen in Somalië;
- Ondersteun en implementeer de aanbeveling van het CTIVD om te onderzoeken of de landen waarmee op inlichtingengebied wordt samengewerkt, en met name de Verenigde Staten, wel voldoende mensenrechten respecteren en zoniet, deze samenwerking te staken;
- Zorg - zeker met oog op de Mali missie - voor duidelijke afspraken over informatie uitwisseling en het doel ten behoeve waarvan informatie wordt gevraagd en gedeeld zodat informatie niet wordt gebruikt voor buitenrechtelijke executies of contra productieve militaire operaties.

In afwachting van uw antwoord verblijven wij,

Hoogachtend,

Kat Craig
Juridisch directeur Reprieve

Jan Gruiters
Algemeen Directeur PAX

CC: Voorzitters Vaste Kamercommissie Binnenlandse Zaken, Buitenlandse Zaken en Defensie

⁴ 5 februari 2014, “Toezichtsrapport inzake gegevensverwerking op het gebied van telecommunicatie door de AIVD en MIVD” (nr. 38), *Commissie van Toezicht inzake de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten*.

<http://www.ctivd.nl/?download=38Toezichtsrapport%20gegevensverwerking%20telecommunicatie.pdf>

⁵ 17 november 2013, Motie Van Bommel, nr. 33750 V, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ks1-33750-V-21.html>

⁶ O.a. blog van Jan Gruiters, Algemeen Directeur PAX, <http://jangruiters.wordpress.com/2013/02/01/medeplichtig-aan-moord/>